

579. *Duodecima excellentia.* Iugum Testamenti veteris valde grave, ac ponderosum; novi vero leve, & suave. Dicente Christo Domino Math. 11. n. 29. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, iugum enim meum suave est, & onus meum leve.* E contra vero iugum antiquum, valde grave, & ponderosum, cum in Primitiva Ecclesia aliqui arbitrentur legem Moysi à Christianis esse servandam, cum de hac re Hierosolymis esset contentio surgens Petrus ait: *Quid tentatis Deum, imponere iugum super cervicibus Discipulorum, quod nec Patres nostri, nec nos portare potuimus?* Act. 15. n. 10. & ideo D. Aug. serm. 9. de verbis Domini, legem antiquam appellat sarcinam innumerabilem observationum. Numerantur enim in illa lege antiqua sexcenta triginta precepta. Affirmativa, ducenta quadraginta; negativa, trecenta sexaginta quinque.

580. At lex Evangelica valde suavis, ac levis est paucitate mandatorum, quae magnam habent facilitatem: nam praeter Decalogum legis naturae addidit Sacramenta facillima, ut ait Divus Augustinus epistol. 118. cap. 1. *Levi iugo nos subdit, & sarcina levi, unde Sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, significatione praestantissimis, societatem novi populi colligavit.* Et inde lex nova dicitur verbum brevium, ut dicitur ab Apostolo Roman. 9. num. 28. *Verbum brevium fecit Dominus super terram.* Cum legem suam promulgavit, quae valde breviter est paucitate preceptorum, ita interpretatur D. Augustinus, Origenes, D. Anselm. Oecumenius.

581. *Tertiadecima excellentia.* Testamentum vetus temporalia promittebat suis observatoribus; novum vero aeterna, & spiritualia, ut eisdem verbis docet D. Augustinus lib. 18. de Civitate Dei, cap. 11. *Prius in veteri temporalia bona, deinde in novo, aeterna, spiritualia promittuntur.* Nam in lege veteri dabantur promissiones vini, olei, fumenti, terra fluentis lac, & mel. In novo aeterna, & spiritualia: *Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Math. 25. *Venite benedicti patris mei possidere regnum.* Joan. 7. num. 38. ait Christus Dominus: *Qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aquae viva, hoc autem dixit de spiritu, quem accepturi erant credentes.* Et ideo Apostolus Hebraeor. 7. num. 19. appellat legem gratiae *Introductionem melioris spei, per quam accedimus ad Deum.* Et Hebr. 8. num. 6. agens de Christo Domino ait: *Quanto & melioris testamenti mediator est, quod in melioribus re-promissionibus sanctum est; nempe pollicitationibus per Christum factis aeternae coelestis beatitudinis, ac gratiae sanctificantis.*

582. *Quartadecima excellentia.* Verus testamentum fuit imperfectum, novum undequaque perfectissimum, sive quoad fidem, more, ritus & caeremonias. Judaei sub lege fuerunt, tanquam pueri alphabetarj; Christiani vero in novo testamento, ut perfectissimi Theologi. Ait Apostolus ad Galat. 4. num. 4. *Cum essetis parvuli sub elementis mundi eramus servientes, ut ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, re-*

dimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Quem locum expendens noster D. Cyrillus Alexandrinus lib. 9. in Joan. ait: *Oportebat per Moysen tanquam puerum erudiri Israelitem, qui puerilis aebue, & rudioris mentis erat, ac per Christum, in quo omnes sunt thesauri sapientiae, & scientiae reconditi, descriptam veram, & consummatam nobis offerri scientiam.* In veteri Testamento erant Judaei ut pueri sub literis alphabeticis servientes; at in novo recipimus adoptionem filiorum, at ut filij participamus de bonis paternis Christi, in quo sunt omnes thesauri sapientiae, & scientiae Dei.

Quod confirmatur ex Paulo Hebraeor. 7. 583. num. 18. *Reprobatio quidem fit procedentis mandati, propter infirmitatem ejus, & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adduxit lex, id est abrogatio fit prioris legis, & hujus rei causam assignat Apostolus, legis nempe infirmitas, & inutilitas, Quia lex nihil ad perfectum adduxit: quia non poterat homines salvare, ac justificare: nam summa hominis perfectio est illius justificatio, ac sanctificatio.* At vero novum testamentum, potentissimum, ac efficacissimum est ad salutem. Ait Apostolus Rom. 1. num. 16. *Non erubescio Evangelium, virtus enim Dei est in salutem omni credenti.* Ait Doctor Gentium, *Non erubescio Evangelium, quatenus ejus vita sit in humilitate, ac paupertate.* De quo agit D. Ambros. lib. 1. Officio cap. 3. & subdit rationem Dei virtus. Graecus legit, *Dei potentia est, ad salutem omnium credentium; hoc est potentissimum est ad dandam salutem, & remissionem peccatorum, Verbum crucis iis, qui salvi sunt, Dei virtus est.* 1. Corinth. 1. n. 18. *Dei virtus Syriacus legit Dei potentia. Ipsa virtus Evangelica crucis efficac Dei potentia est ad salutem, ac vitam aeternam.*

584. *Decimaquinta excellentia.* Testamentum vetus uni tantum populo nempe Judaico, Testamentum vero novum universo orbi datum est. De Testamento veteri probatur Psal. 75. n. 1. *Notus in Judaea Deus, in Israel magnum nomen ejus.* At lex Evangelica data est pro toto universo. Sic Christus Dominus mittens suos Apostolos ait illis: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, &c.* Math. 28. num. 19. *Iterum: Euntes in mundum, universum predicare Evangelium omni creaturae.* Marc. 6. num. 15. *quod vaticinatum est ab Isaia 2. num. 2. Et erit in novissimis diebus preparatus mons Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes.* Et ita tim subdit n. 3. *Quia de Sion exibit lex, & verbum Domini de Jerusalem, & judicabit gentes.* Malach. 1. num. 11. *Quia ab ortu Solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus.* Et de sacris Apostolis clamat Regius vates: *in omnem terram exivit sonus eorum* Psal. 18. & passim omnes Prophetas.

585. *Decimasexta excellentia.* Testamentum vetus temporale, quod ostendit Paulus ad Galat. 3. num. 19. *Lex propter transgressiones posita est, donec veniret semen, cui promissum erat, ordinata per Angelos in manu mediatoris.* Id est, lex Moysi promulgata est, ut peccatores, & peccata refringeret, nec Christus semen

in manu mediatoris; id est in potestate Christi mediatoris ad abrogandam ipsam legem veterem. Ita locum explicat Glossa Ordinaria, D. Anselm. Theoph. quod etiam magis confirmatur ex eodem Apostolo citato cap. 3. num. 23 ubi ait: *Priusquam veniret fides, sub lege custodiebantur, conclusi in eandem fidem, qua revelanda erat, id est, antequam fides Christi, & nova lex resplenderet in orbe, quasi servi in custodia, ac carcere onerata legis conclusi tenebantur, quousque ipsa fides Christi in mundo revelaretur; & iterum corroboratur ex eodem Apostolo citata epistola ad Galatas cap. 2. num. 19. *Per legem legi mortuus sum, ut Deo vivam.* Id est per legem novam legi veteri mortuus, & crucifixus sum, ut vivam Deo, & pro hac veritate confirmanda, multa alia loca valde expressa poteram addocere.*

586. Testamentum autem novum aeternum est, juxta illud Christi Domini: *Hic est Calix sanguinis mei, novi, & aeterni testamenti.* Et illud Pauli Hebr. 13. num. 20. *Deus eduxit de mortuis pastorem magnum ovium in sanguine testamenti aeterni, Dominum nostrum Jesum Christum.* Et illud Apocalyp. 14. num. 6. *Vidi alterum Angelum volentem per medium caeli habentem Evangelium aeternum.* Dicitur autem Testamentum novum aeternum; ut citato loco explicavi, quia nullo unquam tempore antiquabitur, nullum aliud testamentum illi succedet. Theodoret. ad citatum locum Apostoli: *Aeternum testamentum vocat Paulus, ne potest quod aliud non sit post hoc futurum.* D. Anselm. ad Hebr. 13. *Novum Testamentum dicitur aeternum, quia aliud ei non succedet, sicut idem successit veteri.* Sed perdurabit usque in finem mundi. Hinc Christus ait Math. 28. numero 20. *Ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.* Et hac de causa lex gratiae vocatur in Scriptura ultimum tempus. 1. Joan. 2. num. 18. *Novissima hora est.* Isa. 2. num. 2. Mich. 4. numero 1. Act. 2. n. 16. *Quia tempus est ultima, ac novissima legis quae duratura est donec transeamus omnes ad statum gloriae.*

587. *Decima septima excellentia, & valde praclarissima,* quia pro statu videris de lege ordinaria non potest perfectior lex considerari. Ita D. Thomas 1. 2. quast. 106. art. 4. Suarez lib. 10. de legibus, cap. 7. n. 5. quia nulla lex potest esse perfectior in ratione legislatoris, ac mediatoris, quia nullius potest perfectio esse; quam Christus Jesus unigenitus filius Dei; nec potest esse perfectior in ratione sacrificij; nam nostrum sacrificium non est ex carne, ac sanguine taurorum, & hircorum, sed ex propria carne, ac sanguine unigeniti filij Dei Jesu Christi, nec potest esse perfectior in ratione caeremoniarum; nam nostrae caeremoniae sunt septem Sacramenta, quae conferunt gratiam ex opere operato, nec ulla lex potest perfectius conjugere hominem viatorem cum Deo, quam per fidem, gratiam, & charitatem, ac religiosum cultum, per sacrificium, ac Sacramenta septem, ut lex nostra Evangelica, quae etiam reali, ac substantiali praesentia corporis Christi maxime extollitur, ac nobilitatur, nullam quae hominis viatoris potest esse perfectiora.

Syveira Opuscula.

perfectior in ratione mercedis, ac praemij, nostrum enim est ipsum regnum caelorum, visioque beatifica ipsius praesentiae Dei: *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem.* 1. Cor. 13. num. 12. quo nihil nobilius ac excellentius excogitari potest.

QUESTIO II.

Quid, & quotuplex sit Evangelium, & quanta ejus excellentia?

SUMMARIUM.

- 588. *Quid significet Evangelium*
- 589. *Quomodo omnes libri Testamenti novi possint dici Evangelia, peculiariter quatuor Evangelista.*
- 590. *Inter omnes libros Canonicos Evangelium habet magnam excellentiam.*
- 591. *Quanta sit excellentia Evangelij ex caeremoniis, quibus decantantur, demonstratur, & n. 592. 593.*
- 594. *Evangelium in se unum.*
- 595. *Quatuor sunt Evangelista, alta ordinatione sic dispositum, & n. 596.*

De his jam egit tom. 1. in Evangelia in praefatio, cap. 1. & 2. quae iterum non sunt repetenda, sed breviter perhibenda; Evangelij vox est Graeca, & significat laetum, & festivum nuntium, quem valde praecipuum nobis declarant quatuor sacri Scriptores Canonici, seu Evangelistae, dum nobis proponunt Christi Domini adventum, sacratissimam ejus praesentiam, vitam, doctrinam, supernam, & aeternam gloriam, passionem, ac resurrectionem ejus, per quam omnem sanctitatem, gratiam, justitiam, redemptionem à nostris peccatis, libertatem à servitute, ac iugo damnationis, adoptionem filiorum habemus.

Et quantum omnes libri Canonici novi Testamenti, ut epistolae D. Pauli, Petri, ac Jacobi, late possint dici Evangelia, ut ibi notavi, tamen propriissime ex communi acceptione dicuntur Coelices quatuor Evangelistarum, quia plenius, ac latius narrant omnia Christi mysteria, opera, ac miracula.

Evangelij excellentia.

Quam praecara, & sublimis sit Evangelij majestas, eam maxime nobis declarat D. Augustinus lib. 1. de consensu Evangelist. cap. 1. & ait: *Inter divinas auctoritates, quae sacris literis commemorantur, Evangelium merito excedit. Quod enim lex, & Propheta futurum praenuntiabant, hoc redditum, & completum in Evangelio demonstratur.* Origenes Praefatione in Joan. ait: *Totius Scripturae primitia, est Evangelium.* Divus Basilius homil. 16. ait: *Omnis Evangeliorum vox reliquis omnibus Spiritus sancti praecipue eminentior esse dignoscitur.* Tanta est dignitas Evangelij, ut dicat Divus Augustinus citatus: *Propheta est Evangelium velatum, Evangelium vero est Propheta revelata.*

Hac sublimitas, & dignitas maxime dignoscitur